

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput decimum septimum. Quomodo Ioannes Rex Catholicam religionem
in Suecia restaurare conatus sit eoque defuncto Sigismundus filius regno
privatus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

Græcicæ seu Ruthenicæ nomen dederant; sic ut nec Pontifici nec Imperio Romano quidquam amplius iuris in se esse vellet. Ex omni oppidanorum numero quingenti vtriusque sexus & omnium ordinum homines reperi fuerunt, qui inde profugiendo fortunatum potius, quam inter Schismaticos (quibus Lutherani non grauatim se adiungebant) viuendo, animæ iacturam facere maluerunt. Tum quidem antiqua illa Teutonico-rum in Liuonia Equitum, Moscouitis antea tam formidabilis generositas plane emarcuerat, alijs Lutheranis, alijs Zuinglianis amplexis, alijs abiecta S. Cruce militiæ illius insigni, vxorem ac liberorum greges secum ducentibus: quæ tam morum dissolutiones quam religionum dissidia Liuoniam miserrimis calamitatibus inuoluerunt. (e) Lagarda suscepta contra Moscouitas expeditione non solum imperus eorum repressit, verum etiam Naruam maritimum emporium ab eis antea occupatum, a pessima hyeme obfessum, & sexaginta machinis verberatum, sex hebdomadarum spacio expugnauit, magnam & fortissimam & prudentis ducis laudem adeptus.

Hic iterum aliud ecce tibi fortunæ ludibrium! Varennius enim ille, cuius ope & commendatione Lagardam emeruisse supra diximus, accusatus quod Scotos milites corrumpere aggressus esset, ut Ericum e custodia liberarent. capitis supplicio non multo post fuit affectus. Habeo penes me exemplum litterarum, à Ioanne Sueco ad Carolū IX. Octob. XIV. Anno M. D. LXVIII. scriptarum, quibus de immani erga se ab Erico concepta prodicione conqueritur. Ea veto sic habet *Basiliius Magnus Moscouia Dux Polonia Regis sororem in matrimonium sibi expetierat: verum illa Ioannem Finlandia Ducem ei prætulerat, quam aliis virtutibus, tum forma commendatione capta. Ioanni enim sedenti summam forma gratiam ac proportionis elegantiam fuisse aiunt, quam tamen instante aut incedente non parum deformabat illud, quod erura breuiuscula habebat. Præter multas animo dotes in Principe requisitas, multarum habebat linguarum notitiam, sic ut cum variarum nationum Legatis sine interprete loqui posset. Repulsam hanc quum Ericus Moscum egre ferre sciret ad gratiam eius inuendam per legatos promissit, se fratris intersecti uxorem unâ cum vtriusque sorore, virgine pulcherrima, ad eum missurum. ut illa ipsius Ducis, hac filii viginti tum circiter annos nati coniux esset. Nec mora mittitur statim à Mosco in Sueciam Legatio, in qua sexcenti Nobiles*

fuisse dicuntur, qui Sponsam vtramque domum deducerent. Quum vero Ioannis ad huc viui coniugem Ericus tradere non posset, pro ea Gustauum viduam, atate ad huc forma florentem (ut qua trigessimū quintum ætatis annum vix expleuerat, unâ cum duabus sororibus offert. Omnibus iam fere ad profectiuem in occulto preparatis, femina de iis qua clam ipse rex constituerat, monentur. Tam tristi nuncio percussa misera, cum Magno Duce agunt, eiusque opem implorant: Et petitio ab Erico comearu, nauigio quasi animi gratia expaciatur. Urbe exeunt: quumque aliquot passus processissent, à Magno, qui cum trecentis equitibus eas de compaço expectarat, excepta, magna celeritate ad Ioannem Finlandia Ducem deducuntur. Rumor tum percrebuit, Ericum spe sua frustratū ira & in dignatione in desperationem versa, urbē Stocholmiam incendere, & collectis rebus preciosioribus in Moscouiam transfugere decreuisse. Verum enimvero multa eiusmodi sæpe contra Reges ac Principes confingi, & ad conciliandum ipsis odium, ac subditos ad rebellionem excitandos in vulgus spargi solent, vti tum Erico accidit, qui, ut diximus, miserabili morte in carcere fuit extinctus.

QUOMODO IOANNES REX Catholicam religionem in Suecia restaurare conatus sit, eoque defuncto Sigismundus filius regno priuatus.

CAPUT XVI.

ARGUMENTUM.

- I. Ioannes Rex Suecia Catholicæ religioni clam additus.
  - II. Lagardium ad Pontificem mittit.
  - III. Quid eius conatibus obsisterit.
  - IV. Infelix mors Lagardis.
  - V. Ioannis Regis dissimulatio in Lutheranis doctrinis & Catholicis caeremonijs.
  - VI. Eius filius Sigismundus, Rex Suecia, paterno regno spoliatus.
- I. IOANNES III. quam Sueciæ regem factum diximus, quamvis Lutheranâ toleraret, animo tamen Catholicam colebat religionem: in cuius
- e Russiuis Lutheranus Scriptor in Liuonica Historia fuse describit Calamitates Liuonia post Lutheranismum Inuictum,

ius rei signum multa à Possuino colliguntur ab eodem pie facta, & Catholicam fidem sapientia: ut quod sexta cuiusque feria ac statorum dierum ieiunium coluerit, quod Quadragesimale, ut Apostolicam traditionem, obseruauerit; quod S. Eriici & S. Birgitta corpora & ossa thecæ argenteis rursus inclusa, per Catholicos sacerdotes in pristina loca reponi iusserit; quod denique multa alia fecerit quibus animus eius Catholica fide imbutum fuisse, facile probari possit. Ad uxorem eius Catharinam quod attinet, numquam illa a periculis Catholicæ religionis exercitium intermisit, in qua & Sigismundum filium diligenter educauit. Quinciam, marito nondum ad regium fastigium euecto, proprium sacellum habuit in quo sacrum Catholico ritu peragebatur: ad quod multi quoque incolæ confluere solebant. Missus est eo Annæ Poloniæ reginæ (quæ Catharinæ soror & Stephani Battorij vxor erat) rogatu à Gregorio XIII. PP. Sacerdos quidam singulari doctrina & vitæ integritate præditus, ad Catholicam Ecclesiam restaurandam, & cum rege clam congregatus, etiam atque etiam ab ipso monitus fuit, ut zelo suo moderaretur, nec quam ob causam venisset, statim omnibus aperitur, atque ita ipse sibi in limine aditum obuallaret. Quo tamen eius opera ad eandem rem commodius uti posset, eidem in Stocholmicensi nuper ab se instituto Gymnasio theologiæ professionem demandauit: quo quidē munere ita ille perfunctus est, ut breui non exiguum studiose iuuentutis partem à Lutheranismò abstulerit. Quum vero diutius latere non posset, Catholicum aperte se professus, in templo quod Lutherani antea tenuerant, & frequentes magna omnis ordinis & ætatis accurrente hominum multitudine, conciones habuit, & sacrum Catholico plane ritu celebrauit. Inde nonnulli in spem erecti. Reginam obsecrarunt, ut pro Catholica religionis, qua florentis, regnum etiam totum omni prosperitate floruerit, instauratione apud Regem intercederet. Quin etiam ipsum Regm adierunt, idem petentes verum ille simulate, procrastinare multa impedimenta causari, nec tamen spem omnem præcidere: Regina interim apud maritum vehementer instantem, ut quandoquidem regnum pacate possideret, ac non solum pacem cum vicino Dania rege, verum etiam eam ad rem à fratre suo Polonia rege parata auxilia in propinquo haberet, ut tam iusto subditorum desiderio satisfacere, ac tam sanctum opus, quale est Catholica Ecclesia restauratio, aggredi vellet. Et si enim hæresis omnia longe lateque tenere videbatur, non-

dum tamen Catholica religionis radices ita exstirpata erant, quin viridantes quidam rami ac stolones quotidie progerminarent. In eo sane vehementer cum peccatum fuit, quod accensis tam sancto desiderio hominum animis non statim plures doctrina & integritate præstantes homines eo ablegati sunt, qui bono illi homini in retam ardua auxiliares præberent manus. Neque enim facilius est hæreticum quam infidelem conuertere. Nam ut populi sub imperium redacti facile in officio contineri, subditi vero semel rebellionem moliri difficulter admodum ad obedientiam reduci possunt, ut qui peccati sibi conscij, nec aliorum fidem experiri sibi tutum ducant, nec suæ ipsi fidei idoneos obfides dare queant: eodem modo difficile admodum est obedientiæ iugum ijs rursus imponere, qui semel id abiecerunt, & ab Ecclesiæ gremio sese subdixerunt. Vulgarum est verbum, non esse peius hominum genus, quam apostatarum siue Mamulchorum, quibus Turcarum tyranni vires præcipue innituntur. Sic nullos infestiores hostes habet Ecclesia quam hæreticos, qui vbi semel Ecclesiæ valedixerunt, raro aut numquam ad eam reuertuntur. Deo certe, ut quidam ex Patribus ait, multo minus laboriosum esset (si modo in Deum caderet labor) Mundum fabricari, quam hominem deuium ad Ecclesiam reuocare: quid ibi nihil nisi obedientiam, hic nihil nisi resistentiã & contraditionem se reperiturus.

II. Porro Ioannes Rex quamuis, ut Possuinus contra Chytræum testatur, Catholicæ Ecclesiæ restaurandæ esset cupidus, lente tamen admodum progrediebatur, conatus suos, quantum poterat, occultans. Lagarda ab eo in consilium adhibitus suauis, ut rem cum Romano Pontifice ac Poloniæ rege affine suo commuicaret, interim vero caute omnia ac prudenter ageret, ne immature prolatum consilium disturbaretur, & turbis occasionem daret. Idem Romam proficiscendi negotium in se suscepit, Pontifici regis desiderium aperturus, & de modistantâ rem perficiendi consulturus. Vix vllum aliud impedimentum obstare videbatur, quam bona Ecclesiastica à Nobilitate iam dudum occupata, Episcoporum ac sacerdotum coniugia. Huic quidem posteriori obstaculo illud remedium quaesitum, ut Rex promiserit, secum Pontifici venia miseris illis maritis munia sua quoad viueret, obira liceret, curaturum se ne posthac quisquam admitteretur, qui non fidè daret Romana Ecclesiæ legibus se paritutum. Ad prius quod attinet, idem rex

pollicitus est, se de prouentibus Ecclesiasticis ducenta libellarum millia de fisco, cui olim illata erant, restitutum: dum interim alij proceres ipsius exemplo moti idem facerent; quibus illa vi sine maximo periculo eripi non possent. Additum est hoc fuit, ut Pontifex communionem sub vtraque specie populo id vniuersi flagrantem concedere vellet. Cum his mandatis Lagarda, aliam Legationis causam prætexens, Romam profectus est: sed mox re siue coniecturis & suspitionibus, seu sectis indicijs deprehensa, Magnus & Carolus Duces Regis fratres & regni primores, ac Nobiles, metu ne prouentus ac decimas tum etiam Abbatis, Prioratus, aliaque Ecclesiastica beneficia à Ioanne Rege sibi ac maioribus in naturæ operæ compensationem assignata amitterent Regem adierunt, ac multis verbis rogarunt, ut domum reuocato Legato, ab incepto desisteret, nec nouis turbis regnum inuolueret. Similiter boni illi, martyres scilicet, Episcopi & prælati vxorati sub Gústauo non ignorant, Apostolicis legibus maritis nequaquam permissum esse res sacras tractare, aut diuinis fungi officijs, nec Pontificem in Ecclesiasticis legibus tot Conciliorum auctoritate confirmatis, dispensare solere, querelis omnia miscebant, omnemque mouebant lapidem, ne feminas dimittere cogerentur, aut ex ijs nati liberi pro spuris & illegitimis haberentur.

III. Itaque primum hoc ac sanctum opus reginæ feminæ religiosissimæ mors interrupit: quæ si diutius aliquanto vixisset, procul dubio, qua erat incredibili animi magnitudine & ardore, omnes difficultates & impedimenta facile superaturam fuisse, spes erat. Summam eius pietatem & vnicū vtorum vltimā verba demonstrant, quibus regem sic affata esse dicitur: *Post meum, inquit, excessum iube ut veri, id est, Catholici Christiani, qui in tuo regno sunt, pro me Deum orent; et si coronam hanc ad posteros tuos transmittere cupias, ante omnia operam da ut Ecclesia Catholica restauretur. Cui optimæ coniugis voluntati rex obsequutus, iusta ei Catholico more persolui curauit, ac per vniuersum regnum pro anima ipsius preces fieri iussit. Dum vero frequentissima Nobilitate in magno illo Upsalix ab se instaurato templo, demortuæ exsequijs intereissent, audita sunt (sapienter, sine dubio regis consilio) inter multa alia elogia, à pseudoarchiepiscopo eius ciuitatis, è suggestu declamante, hæc ipsa verba: *Regina inter ceteras præstantissimas dotes, auitiam Lagellonorum et aliorum Christianorum regum religionem Catholicam, sine qua nemo**

saluus esse potest, constantissime semper retinuit. (A) Post coniugis excessum rex multis vndique difficultatibus circumseptus Lagardam domum reuocauit, qui rem ob quam missus fuerat, multo quam potuerat impeditiorem Romæ deprehendit. In sacro enim illo Consistorio nihil nisi matura habita deliberatione, omnibusque in quamcumque partem accurate pensulatis decernitur, nec facile à legum norma deflectitur. Lagarda Roma discedens Catholicos quosdam sacerdotes secum adduxerat, qui miseris Catholicis tam diu religionis suæ exercitio destitutis, solatium aliquod afferrent: sed in Sueciam reuertens, eum rerum statum deprehendit, ut metus esset regi Catholica religionis instauracionem molienti, ab iisdem à quibus illi imposta fuerat, regia corona de capite decuteretur. Quum ergo rex ipso facto hac in re quidquam aperte moliri, nec posset nec auderet, quod proximum fuit, cum Archiepiscopis, Episcopis & alijs Prælati Lutheranis agere statuit, ut ab ijs quas haberent coniuges retinerentur, Eucharistia populo sub vtraque specie præberetur, ac Missa vulgari lingua perageretur in ceteris Catholicis ritus obseruarentur. Et cum his quidem non difficillima fuit transactio, facile cetera ferentibus, modo nuptiæ ipsorum & coniugia non interpellarentur; Nobilitas nequaquam potuit induci. Et hoc quidem modo res omnis in suspenso mansit, imo spes omnis eius perficiendæ plane decollauit, non sine suspicione etiam ab ipso Lagarda multas remoras fuisse obiectas, ne tot bonis Ecclesiasticis à rege, quem totum sibi habebat obnoxium, muneris loco acceptis, exueretur.

IV Vidimus hæc tenus Lagardam in summa collocatum dignitate, ac præcipua Suedici regni negociaturam quasi administrantem: ac tempus iam est ut idem insignis summæ in humanis rebus inconstantia nobis spectaculum præbeat, nec opinato & mirabili casu tum potissimum deiectus, quando iam trabali veluti clauo fortunam sibi confiram possidere videbatur. Missus n. à rege ad renouandas cum magno Moscouiæ Duce inducias, confectis mandatis, maritimo itinere domum reuertens, quum iam fere Reualix portum teneret, allisa ad scopulum nauis proræque ita alleuata, ut puppis in qua sedebat, in aquam subderet, excussus ac fluctibus haustus periit, numquam.

a. Possessin in Refut. Resp. Chytrai.

quam postea visus Hic Lagardæ fuit exitus, qui è milite gregario dux, ac tandem Lituoniæ Prorox, ac regis gener factus, quod fortunæ debuit ladi-
brium, ignobili morte perfoluit; ex vxore notha regis filia, duobus filijs & vna filia relicta.

Diximus paullo ante, reginam morientē vltimis suis votis regē obsecrasse, vt Catholicā Ecclesiam restauraret: quibus etsi rex satifacere vehemen-
ter cuperet, metu tamen regni amittendi (videbat enim Mundum opponere se ei quod cælum ab ipso flagitabat) tentare nihil audebat: quamuis interim non obscuras daret significationes, tam sanctæ rei exsequendæ non voluntatem, sed facultatem sibi deesse, adeo vt multa contra animi sententiam permittere cogeretur. Cuius insigne hoc loco ponam exemplum.

V. Erat Stocholmiæ Curio quidam seu sacerdos, homo bene doctus, qui sacra munia ad formam Lutherano-Papisticam, toto regno vsitata, obibat: qua in Baptismo infantium exorcismi, crucis signationes, cerei, alizque Catholicæ Ecclesiæ ceremoniæ ac ritus adhibentur, & puerperæ à puerperio in Ecclesiam primum ingressæ, cereum & panem offerunt. Narrarunt mihi duo nostrates Nobiles, qui Pontij Lagardæ supradicti vxoris, naturalis Ioannis regis filiæ, exsequijs, ab ipso rogati, interfuerunt, iisdem fere quibus apud Catholicos fieri solet, ritibus eam fuisse elatam & sepultam. Nam & sanus processisse sacerdotes & clericos ac scholares, crucis signum præferentes, & funebres cantilenas concinentes. Demortuam feretro impostam iacuisse, aperto vultu, quasi viua adhuc esset: sandapilam vero panno serico albo, argento & intertexto, & insigni argentea cruce decorato fuisse connectam. Eunere ad sepulchrum delato, à sacerdotibus preces recitatas, deinde duas cruces, vnā ad caput, alteram ad pedes fuisse collocatas, ac tandem elemosinas inter pauperes fuisse distributas. Nec vero in hac tantum re, sed etiam in omnibus pane alijs. Lutheranos illos iisdem quibus Catholicos, vti ceremonijs, vestitu ac precationum formulis, sed in doctrina Lutheri sequi dogmata, iidem oculati testes mihi affirmarunt. Sed ad rem Curio ille, siue sacerdos, de quo dicere cœpimus, licet in externis rebus ad reliquorum sui ordinis vitam ac mores plane se conformaret, numquam tamen, vt vxorem duceret, induci potuit. In concionibus vero idem S. Petri & successorum primatum, & clauium Ecclesiasticarum potestatum, itemque Ecclesiæ antiquitatem & vniuersalitatem, & sacerdotum colitatum tanquam Apostolicam

traditionem, strenue propugnabat. Episcopi & reliqui quorum id intererat, regem ad eum, sacerdotem illum Papistam esse aiunt, qui proculcatis regni legibus à superioribus regibus iam pridem abolita dogmata assereret, magno cum populi undique ad eius conciones audiendum accurrentis applausu. Rex vicissim eis hominis doctrinam & egregiam apud omnes existimationem proponit, monens vt errores ei suos veri argumentis ac rationibus demonstrarent: verum illi regem ac regium Consilium non prius vrgere cessarunt, quam bono illi homini mandatum fuit, vt à publicis habendis concionibus posthac abstineret. Ac quamuis rex importunas Lutheranorum Prædicantium flagitationes surda aure non semel acceperat, tandem tamen iisdem victus, eo ipso tempore quo nuptias cum Gonella Bielkia, quam priore mortua, vxorem duxerat, celebrabat, hominem ad se accersit, & septem præsentibus Episcopis, eorum quæ publice docuisse diceretur, rationem reddere iubet. Quod quidem intrepide ille fecit: multis rationibus demonstrans, nullam aliam esse Ecclesiam quam eam in qua S. Petrus Apostolorum Princeps, eiusque successores Romani Pontifices continua serie præsederint: ceteros vero omnes spiritus esse & adulteros. Quem eius scimonem Episcoporum quidam interpellans, Patres ipsius aiebat esse, non docere suos superiores, sed eis obedire. Vocatum esse vt errorem agnosceret ac deprecaretur, non vero vt facundiam suam ostentaret. Retocaret ergo errorem, ac Papa dominationem, tanquam tyrannicam, desisteret, ac regni legibus ac regis Edictis obediret. Rex etiam ipse hominem obsecrabat, vt temporibus cederet, ac periculo se liberaret, multa ornamenta & honores pollicitus. At ille in sententia immotus persistens, paratum se esse aiebat, doctrinam hanc sanguine suo obfirmare; neque coram hominibus id confessurum, quod coram Deo negaturus esset. Tum Pseudoepiscopi multo magis tremere, & hominem quamprimum exterminandum dicere. Regis tamen intercessione factum est, vt mitior in eum pena lata fuerit, degradationis scilicet, quæ iisdem quibus apud Catholicos ritibus fuit peracta. Die ad eam rem constituto Catholicus hic sacerdos in Cathedrale templum deductus fuit, vbi tum rex quoque, licet inuitus, erat, vt actui interesset. Tum loci Episcopus, & sex alij Episcopi Pontificalibus induti, & insulas capitibus, ac pedum manibus gestantes, præconterucis signo, eadem pompa & maiestate quæ in Catholica visitur Ecclesia, processerunt. Post lon-

eam habitam ab eorum vno orationem, hæreseos scilicet, damaato capilli abraduntur, raditur etiam locus qui sacro oleo quum sacerdotio inauguraretur, vnctus fuerat, vt & digiti, quibus sacram hostiam tractarat. Tandem sacerdotali exutus habitu, & laicali seu vulgari amictus, ex Ecclesia eliminatur. Eum rex in remotam valde ab ijs locis prouinciam secedere iussit, & discedentem non solum viatico iuuit, verum etiam ad reliquum vite honeste transigendum, annuos prouentus assignauit. Meræus quidem, qui actum hunc præfens spectauit, in suis ad me literis testatur, non se tantam, sed multos quoque alios insignem huius hominis constantiam valde esse admiratos; quumque illo ipso die in Sigismundi Principis, regis filij, & dibus hominem forte vidisset, dicentem audiuisse: *Parum esse hoc quod illo die pertulerit, præ illo quod pro Christi ac vera religionis amore pati porro paratus esset.*

VI. Hic rerum in Suecia fuit status, vsque ad regis Ioannis mortem, qui defunctus filium reliquit Sigismundum, è Poloniæ regis sorore natum, & à matre in Catholica religione à teneris vnguiculis diligenter educatum: qui concordibus procerum ac statuum suffragijs rex electus ac coronatus, patris sequutus exemplum, religionem in quo eam acceperat statu reliquit. Idem Stephano Battorio mortuo Anno 1586. Idib. Dec. Poloniæ rex electus Caroli, Austriæ Archiducis, &c. maiorem natu filiam Annam vxorem duxit. E Suecia discedens, quatuor proceribus regni gubernationem demandauit, *Carolo patrio* (qui vnus ex Gustavi progenie supererat, Magno (post occupatum quoddam S. Brigittæ cœnobium, in furorem verso & miserabiliter extincto) diffidens: qui non multo post quatuor viros illos regnum auare & crudeliter administrantes comprehendit, ac supplicio affecit: nec contentus vicaria regni administratione, & subditi ac patruu officium oblitus, reg-

num ipsum affectauit. Quo cognito, Sigismundus classe conducta, in Sueciam traiecit, & ad Calmariam tempestate eiectus magis quam expositus, cum tribus hominum millibus reætâ Stocholmiam contendit: Carolus medio fere itinere cum quatuordecim Dalecariorum, qui totius regni bellicosissimi habentur, millibus sese obiecit. Cum eo colloquutus Sigismundus, iniuriam quæ sibi & legitimo regi & patriæ fieret demonstrauit. Carolus vicissim (vt numquam deest rebellionis prætextus) regi exprobrauit, quod ad mutandam religionem & restituendum Papismum in regnum venisset, quod sine summa verum omnium perturbatione fieri non posset, si præsertim bona Ecclesiastica à proceribus & ijs qui hæctenus ea possederunt, repellantur. Eum scilicet in finem ab ipso Iesuitas adductos, idque Pontifici ab ipso promissum, vulgi rumore circumferri. Sigismundum liberius forte quam temporis ratio postulabat, loquutum, Carolus, commisso leui prælio superior, capit, ac Stocholmiam abducit: vnde ille pauld post assumpto naucleri habitu profugiens, in Poloniam redijt, nondum etiam dum spe regni recuperandi, & Catholicæ religionis restituendæ abiecta. Hoc successu fretus Carolus, regem postea se tulit. Ad hunc modum florentissimum quondam Sueciæ regnum sub Lutheranæ schismate varias mutationes sensit, tribus legitimis regibus intra breue tempus è regio throno deturbatis: & quod longe pessimum est, in locum religionis Lutheranæ Papisticæ passim, vt etiam in Dania, Calvinismus sese ingessit. Sed spes est, fore vt per acerba illa hæreticorum dissidia & factiones, in Septentrionalibus illis regois, crebris mutationibus obnoxij, sed erga legitimos reges bene affectis, Catholica tandem religio restituantur.